

Miért épp az én gyerekelem?

A legtöbb szülő nem készül fel arra, hogy „mit tegyen, ha a gyermeke egy szektába kerül” – hiszen ki gondolná, hogy éppen az ő gyermekével fog „ilyesmi” megtörténni? Van, aki emiatt önmagát vádolja, pedig mindent megtett, mások valóban követtek el hibákat, de csak gyermeküket vagy a „szektát” képesek vádolni – gondolkodás és megfelelő cselekvés helyett. Mindezt meg lehet érteni, de a fiatalok érdekében érdemes végiggondolni, mit szabad tenni, és mit nem.

Az egész helyzet megértését mindenestre ott kell kezdeni, hogy bizonyos helyzetben minden egészséges fiatalal előfordulhat, hogy nyitottá válik magára a vallásra és valamelyik szélsőséges vallásközösség szellemi kínálatára. A vonzódás és a csatlakozás háttérében sok minden áll, ez nem családi háttér, anyagi helyzet, jellem, hajlam vagy tanulmányi eredmény függvénye. A döntés háttérében először is mindig ott találjuk magának a vallásnak a lényegét. Egy hozzátartozó vagy barát halála, a szülők válása, szerelmi csalódás, tanulmányi kudarc vagy éppen a siker csúcslémenye utáni üresség, a felelőtlen életvitel émelyítő csömöre mind felidézhetik a fiatalokban az élet alapvető kérdéseit: ki vagyok én valójában, merre tart az életem, minek van igazán értéke, van-e Isten, milyen, ez mit jelent számomra, és honnan tudhatom meg mindezt? Nem csoda, hogy nagyon különböző jellemű, érdeklődési körű, háttérű és helyzetű fiatalok kezdenek egyik napról a másikra intenzív vallási életet.

Nem az a baj, hogy keresnek, és nem is azzal van a baj, amit keresnek, hanem bizonyos esetekben azzal a közösséggel, ahol azt megtalálni vélték. Napjainkban óriási a vallási kínálat, és a legtöbb ember egyszerűen képtelen tájékozódni. Főleg a mindenre nyitott és tapasztalatlan fiatalokra igaz, hogy nincsenek ismereteik és szempontjaik annak a megítéléséhez, hogy ha valahova csatlakoznak, ott valóban azt kapják-e, amit kerestek. Nem tudják, hogy sajnos nemcsak tévedni, hanem másokat megtéveszteni is emberi dolog.

Segíteni – de jól

Sok fiatal látja úgy utólag, hogy ha néhány dolgot előbb tudott volna, annak idején másképp döntött volna. Nem léptek volna be oda, ahonnan aztán csak évek múltán és nehezen, néha fájdalmak árán tudtak kilépni. Felismerték, hogy nemcsak tévedni emberi dolog, hanem másokat megtéveszteni is az. Mindennek a pusztá felismerése természetesen nem lett volna elég a szabadulásukhoz. Hogy az esetenként nagy nyomás ellenére is lépni mertek, azt vagy kivételesen erős személyiségüknek, vagy – az esetek többségében – szeretteiknek köszönheték. Olyan barátoknak, házastársaknak és szülőknek, akik sosem mondtak le róluk, és mindig nyitottak maradtak feléjük. Ugyanakkor nincs olyan szülő, aki mindig „profli módon” reagál, és sosem követ el hibát. Segíteni akarunk a gyermekünknek, de nem biztos, hogy tudunk is jól segíteni, ezért szükségünk van mások tapasztalataira. Mindnyájan követünk el hibákat, és viszonylag könnyen be is látjuk a tévedésünket, de a bocsánatkéréshez és a változtatáshoz már erő kell. Minél tovább tart az egész, annál nyilvánvalóbbá válik, hogy egy ilyen traumatikus helyzetet nem lehet megúszni a mi jellemünk, kapcsolataink, értékrendszerünk és hitünk kisebb-nagyobb mértékű megváltozása nélkül. Ezt is vállaljuk?

Egy forgatókönyv – minden esetre

Az alábbi anyagot olyan fiatalok és szülők, illetve tanácsadók tapasztalatai és él-

ményei alapján állítottuk össze, akiket egykor mindez személyesen is érintett. Sajátos tapasztalataik most talán másoknak is segítenek a megelőzésben vagy a „hogyan tovább?” kérdésében. A gyűjtésben kizárólag a gyakorlati szempontokat tartottuk szem előtt. Mivel lehetőleg minden helyzetre vonatkozóan szeretnénk valami tanácsot adni, egy viszonylag teljes „forgatókönyvet” próbáltunk összeállítani. Természetesen nincs két egyforma eset, egyszerűen csak megpróbáltunk mindenre gondolni – az általánosító megfogalmazás keretein belül.

Igazi kommunikáció

Amikor a „gyerek” először beszél nekünk a vallási közösségről, ahova elkezdett járni, hagyjuk, hogy mindent mondjon el ő maga, s közben próbáljuk megőrizni a nyugalmunkat:

– kerüljük a hisztériát („Te, én kiugrom az ablakon, ha...!”), mert azt érzelmi zsarolásnak veheti; kerüljük a sommás ítéletet is („De hiszen az egy szekta!”), mielőtt mindenről megbizonyosodnánk;

– ne alázzuk meg („Micsoda hülyeség!”), és mások előtt se beszéljünk sértően róla („Ez a legújabb dilije!”) vagy az adott közösségről („Valami szektába jár...”); ha látja a tiszteletünket, mi is joggal elvárhatjuk tőle.

Vitatkozás helyett inkább kérdéseket tegyünk fel, amelyekből kiderül, hogy mi is volt a tulajdonképpeni élménye, és ugyanakkor neki is segítenek tudatosabban végiggondolni a történeteket:

– „Mi volt az adott közösségről az első benyomásod?”

– „Mit találtál ott pozitívnak, és miért?” „Van-e valami, ami zavart? Rákérdeztél? Mit válaszoltak?”

– „Mit gondolsz, meg fog változni a velünk és a barátaiddal való viszonyod?” „Hogyan fogsz állni a tanulóidhoz vagy a munkádhoz?”

A továbbiakban alapvetően fontos, hogy biztosítsuk a szeretetünkről és a megértésünkről. Elhamarkodott vélemény-nyilvánítás és meddő vita helyett kérjünk időt a megtudott dolgok feldolgozására:

– kérjük a megértését, hogy nem akarunk felületesen ítélni olyasmire felett, ami neki most láthatóan olyan sokat jelent;

– vegyen részt az eddigi közös dolgokban (ha nincs ezek közt olyasmi, amit új vallásközössége tilt), de ezt nyilván nem lehet erőltetni.

Fontos, hogy a párbeszéd megmaradjon, hiszen ha nem állunk szóba egymással, akkor nem fogjuk tudni, hogy mi jár a másik fejében, biztosan félreértjük egymást, és pozitívan hatni sem tudunk egymásra. Ugyanakkor a viselkedésünk maradjon természetes. Ha ugyanis beszélgetni akarunk, szemmel tartjuk, hogy mit olvas stb., akkor megérzi, hogy valami nincs rendjén. Egy lehetetlen helyzetben kell természetesen viselkednünk. (Kiskorúaknál más a helyzet, lehet egyszerű tiltással élni, de anyagunk a nagykorúakkal való bánásmódról szól.)

A külvilággal erősen szembenálló közösségre jellemző, hogy az új tagok még be nem szervezett hozzátartozóit az ellenségek közé sorolják, „negatív” befolyást tulajdonítva nekik. A „nem-tag = ellenség” képlet ellen csak a minden ellenére való szeretet használ, akármilyen lehetetlen feladatnak tűnik is.

Megbízható információ

Ne sajnáljuk az időt, a pénzt és az energiát, szerezzünk információt a tájékozódáshoz! Ne elégedjünk meg klisékkel („valami keleti izé” vagy „valami gyülekezet”), mert nincs két egyforma közösség. Lehet, hogy tényleg „szektáról” van szó, de nem feltétlenül. Ezért

– keressünk ismertető szakirodalmat az adott csoportról; ezután érdemes elkérni a saját ismertető anyagukat, és azt összevetni a róluk szóló kritikákkal;

– ismeretségi körünkben is kereshetünk olyan valakit, aki tud valamit az adott vallásközösségről, de ne vegyünk bárkitől bármit készpénznek;

– keressünk fel szaktanácsadót: pszichológust, lelkeszt, ismeretterjesztő szolgálatot (sajnos kevés a képzett).

Ha egyedül kell kutatnunk, és közben olyasmire leltünk, amiről úgy véljük, hogy szeretettünknek is tudni kell, akkor

– ne vágjuk indulatosan vagy gúnyosan a szemébe; ismereteinkkel ne dicsekedjünk előtte, mert lehet, hogy a vezetői ezért eleve minden vitától vagy akár a kapcsolattól is eltiltják;

– inkább óvatosan kérdezzünk rá arra a dologra, amiről mi tudomást szereztünk; csak ha látjuk, hogy ez valóban őt is foglalkoztatja, akkor kérdezzük meg, hogy érdekli-e „a sztori” másik oldala;

– ha ismeretszerzésünket „kémkedésnek” tartja, megmondhatjuk: nem ellene, hanem az ő érdekében tesszük.

Amikor az adott vallásközösség tanairól beszélgetünk vele, gondoljuk végig, miről tudunk, illetve miről érdemes vitatkozni,

és miről nem. Valóban segítség mindenestre, ha önálló gondolkodásra készítjük, és segítünk neki egészséges távolságot tartani az adott vallási csoporttól:

– ne azonosítsuk őt az adott csoporttal; kerüljük azt a megfogalmazást, hogy: „Te tényleg abban hiszel, hogy...?”; ehelyett így kezdjük: „Ha jól értem, X mester / szervezet / egyház azt tanítja, hogy...”

– mindig kérdezzünk rá az ő személyes véleményére.

Túl a beszélgetéseken, ha ez lehetséges, és van hozzá erőnk, látogassunk el az adott közösség alkalmaira, hogy a saját szemünkkel lássuk, miről is van szó!

– a program alatt lehetőleg uralkodjunk magunkon, próbáljuk meg nyugodtan összegyűjteni pozitív és negatív benyomásainkat;

– utána először inkább kérdezzünk rá a látottakra-hallottakra, hogy azokat jól értettük-e, nehogy félreértsünk valamit;

– benyomásaink feldolgozásához kérjünk időt!

Ha hozzátartozónknak, barátunknak eddig semmilyen más vallási közösséggel nem volt tapasztalata, akkor megkérhetjük, hogy velünk vagy ismerősünkkel együtt látogasson el egy vagy több általunk „normálisnak” tartott közösségbe is. Tudassuk vele: fontos nekünk a döntése, s kérjük, hogy ne egyetlen élmény alapján döntsön véglegesen, hanem hasonlítsa össze máshol szerzett tapasztalatokkal.

A hatás figyelése és a konfliktuskezelés

Érdemes figyelni a változásokat, amelyeket az adott vallási közösség szeretünkben kiváltott. Esetleg napló formájában is feljegyezhetjük mindazt, amit a vi-

selkedésében, beszédében, szokásaiban újnak és furcsának tartunk. A szerintünk pozitív és negatív dolgok listája nekünk is segít az adott vallási közösség megítélésében, de szeretünknek is segít utólag, amikor eljön a feldolgozás ideje. Tanulságos ugyanis, hogy a bekerülés-betagozódás-kilépés folyamatában az ő belső élményei hogyan jelentek meg mások számára, mi látszott

Ritka, hogy egy vallás csak rossz hatással legyen a tagjaira, illetve hogy az alábbi negatív hatások mindegyike egyszerre megjelenjen egy tag életében. Ha ez így lenne, senki sem lenne tag az adott közösségben vagy mozgalomban. Érdemes megkeresni a közösség vagy mozgalom pozitív hatásait is, mert így azt is megtalálhatjuk, amit valaki máshol is megkaphatna. Amikor a rossz hatást ő is képes lesz belátni, és a kapott jót van hol megtartani, akkor könnyebben lép ki, mert nem érzi úgy, hogy mindenről le kell mondania.

kívülről, és mi nem. Szeretünk gondolkodásának, szokásainak, nyelvezetének a megváltozása önmagában is okozhat konfliktushelyzeteket. Ha utólag végiggondoljuk, hogy mi is történt, egyszerűen tanácstalanok vagyunk. Egyfelől nem értjük szeretünk viselkedését, de ugyanakkor a sajátunktól is megijedünk. Ennek több oka lehet.

Lehet, hogy már eleve volt valami probléma a kapcsolatban, amely épp ehhez a témához kölcsönzött indulati töltést, de az is lehet, hogy az adott vallásközösségnek a szeretünkre gyakorolt hatása áll a háttérben. Ennek az eldöntéséhez önismeret,

szerettünk ismerete és az adott vallás ismerete szükséges.

Ritka, hogy egy vallás csak rossz hatással legyen a tagjaira, illetve hogy az alábbi negatív hatások mindegyike egyszerre megjelenjen egy tag életében. Ha ez így lenne, senki sem lenne tag az adott közösségben vagy mozgalomban. Érdeemes megkeresni a közösség vagy mozgalom pozitív hatásait is, mert így azt is megtalálhatjuk, amit valaki máshol is megkaphatna. Amikor a rossz hatást ő is képes lesz belátni, és a kapott jót van hol megtartani, akkor könnyebben lép ki, mert nem érzi úgy, hogy mindenről le kell mondania.

Pozitív hatás, ha valaki

– az addiginál magasabb erkölcsi mérceét tesz a magáévé;

– az ún. lelki értékeket az anyagiak elé helyezi;

– leszokik addigi káros szenvedélyeiről;

– képességei kamatoztatására, tanulásra van ösztönözve, érdeklődési köre kitágul;

– dönteni képes és önmagáért, családjáért felelősséget vállalni tudó emberré válik;

– megtanul másokat tisztelni és szeretni, velük együttérezni, őket minden ellenére megérteni.

Negatív hatás, ha valaki

– lelkiileg szenved, testileg leromlik vagy anyagilag tönkremegy;

– az úgynevezett lelki értékek minden más rovására mennek, családját, kötelességeit ezek miatt elhanyagolja;

– tanulmányai abbahagyására készül, képességeit hosszú távon is parlagon hagyja heverni, érdeklődési köre teljesen beszűkül;

– túlzott függésbe kerül, hagyja, hogy pár- vagy pályaválasztásában vezetője vagy a közösség döntsön;

– fekete-fehér gondolkodása révén gyorsan ellenséget lát a másképp gondolkodóban, csak a hasonló gondolkodásúakat szereti, a kívülállóktól ózkdodik, velük kommunikálni nemigen képes.

A keserű élményekért önvédelemből ösztönösen „a szektát” vádoljuk, de éppen szerettünk és jövőbeli magatartásunk érdekében érdemes mindent őszintén végiggondolni. Van, aki képtelen belátni a saját

hibáit, és jó ürügyet lát abban, hogy saját nevelési vagy kapcsolati kudarcait másokra kenje. Ugyanakkor az is tény, hogy némelyik vallásközösségnek a tanaiból vagy a hitéleti gyakorlatából is fakadnak konfliktushelyzetek, és hogy ahány vallás, annyi sajátos konfliktushelyzet létezik. Egyes szociológusok és pszichológusok szerint csak abban a családban lehet valaki szektataggá, ahol „eleve valami probléma” volt. Ennek a megállapításnak van igazságtartalma, de ez csak az egyik oldal. Többek közt ennek a hatására a társadalom nagy része – tisztelet a kivételnek – együttérzés és segíteni akarás helyett igyekszik távolságot tartani az érintett családoktól. Nem csoda, hogy sok szülő szégyelli az egészet, és ha tudja, titkolja. Az így keletkező feszültség persze csak olaj a tűzre. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy bármelyik, teljesen egészséges és normális család gyermekei is csatlakozhatnak egy szociológiai szempontból „szektának” ítéltető vallási közösséghez. Nem véletlen, hogy az ilyen esetekben a legtanácstalanabbak a tanácsadók.

Kérdések az önvizsgálathoz

A konfliktus tényleg csak az adott vallásközösség megjelenésével kezdődött? Nem lehet, hogy csak felszínre hozott valamit, ami már eleve ott volt?

– „Ismerjük és értjük egyáltalán egymást?” „Azelőtt mennyire törődtünk egymás gondolataival, félelmeivel és vágyaival?”

– „Nem volt egyoldalúan vallásos vagy anyagiás az értékrendszerünk?” (ha igen, akkor rendszerint a másik végletbe menekül)

– „Nem volt túl szigorú vagy túl engedékeny a nevelési módszerünk?”

Ha a konfliktusok valódi forrása ilyen dolgokban rejlik, de a „felek” képtelenek ezzel szembesülni, a helyzetet változtatni, és csak a magukét hajtogatják, akkor nyilván gyorsan elidegenednek egymástól, attól függetlenül, hogy maga az adott vallásközösség teljesen „normális” vagy közismerten vitatott. Ha képesek szembenézni

önmagukkal és egymással, képesek bocsánatot kérni egymástól, az igazi gyógyulást hozhat, és csökkentheti a „szekta” vonzását.

A nyitva hagyott ajtó...

A fiatal esetleg egyik napról a másikra távozik. Ez rendszerint akkor történik meg, ha az érintett már nagykorú, és valamiért nem tud vagy nem akar megférni a családban. A sok lehetséges ok közül íme néhány:

– a világnézeti összekülönbözés jó alkalom a meglévő személyi ellentétek „megoldására” vagy a „köldökszinór” elszakítására;

– ő nem tudja elviselni a hozzátartozói „negatív” szellemiségét (például anyagias értékrend, hüsevés, más világnézet stb. miatt)

– hozzátartozói nem követik az adott közösségbe vagy szervezetbe, ő pedig nem hajlandó egy fedél alatt élni „tévelygőkkel”.

Ha végleg el akar menni, fontos vele tudatni, hogy visszavárjuk, ide bármikor, bárhol visszajöhet, az ajtó nyitva van, feltétel nélkül, minden ellenére szeretjük. Miért fontos tudatni és éreztetni vele ezt a mégis-szeretetet? Ha jó kapcsolat szakad meg, ő maga is szenved, akárhogy titkolja, és a sebek előbb-utóbb felfakadva segíthetnek neki a visszatérésben. Ezt sok minden elindíthatja. Például a „mesterről” kiderül, hogy ő is csak ember, hogy a szentek valójában álszentek, hogy a kezdeti nagy szeretet csak addig jár, amíg az ember megfelel bizonyos szabályoknak stb.

Az elfogadásért való folyamatos küzdelmet nem mindenki bírja vég nélkül, mert személytelen szabályoknak vagy a vezető(k)nek kell megfelelni, tehát végső soron az elfogadottság a teljesítménytől függ. Akár elköltözött egy kommunába vagy asramba, akár hazajár, a kiábrándulás mindig hosszú folyamat, és kívülről nem feltétlenül lehet azonnal észrevenni (különösen akkor, ha a közösségen belül is hozzá kellett szoknia a színleléshez). Az elbizonytalanodott, kétségekkel küszködő tag első kérdése önmagához ez: „Hova tovább? Van, aki visszavár?” Ha nincs, ak-

kor inkább marad, mert a legrosszabb ismert is jobb az ismeretlennél. Ha mégis van hova menni, ha minden ellenére visszavárják, akkor lelki nyomás és félelmek ellenére is távozik.

Kilépés és visszatérés

Maga a kilépés minden vallási közösségben más és eltérő mértékű megrázkódtatást jelent. Van, ahol egyszerűen tudomásul veszik, máshol írásos kilépési nyilatkozatot kell benyújtani, amit a közösség előtt felolvassanak, és a kilépővel azontúl nem állnak szóba. Van, ahol kárhóztató bibliai idézetekkel fenyegetik meg az embert, máshol a személyes adataival való visszaélés lehetőségével zsarolják meg vagy az anyagi tartozásait emlegetik. Általában nagy gondolati és érzelmi viharokkal jár a kiszakadás egy olyan közösségből, amely addig a mennynek tűnt s amelyen kívül a poklot ígérik, de legalábbis légiüres tér vár. A kilépést nehezíti, ha valaki az adott szervezetben valamilyen funkciót tölt be vagy anyagilag lekötöztetett. A csalódás miatt kilépett vagy kiközösített tag rendszerint sérült, kiégett és eléggé elkeseredett. Múltját még fel kell dolgoznia, jelenét és jövőjét bizonytalannak látja. Nagyon megválogatja, hogy ezentúl kiben bízik, önmagában pedig végképp nem tud bízni.

Hozzátartozói egyfelől örülnek annak, hogy visszakapták szerettüket, másfelől azonban ők is sérültek a történetek során. Ilyenkor sok és sokféle indulat jöhet elő az emberből, ezért hasznos néhány újabb hibát elkerülni:

– ne „hülyézzük le”, mert magától is látja a hibáit (becsapható); a keserűségét nem szabad tovább fokozni;

– ne oktassuk ki („Nem megmondtuk?!”), mert ezt újabb megfelelési kényszerként éli meg;

– ne erőltessük, hogy ő maga vonja le és mondja el a tanulságot (ha lesz ereje, magától megteszi);

– ne várjunk el tőle bocsánatkérést; ha már lesz hozzá ereje, akkor magától megteszi.

Amikor eljön az ideje, a történeteket együttgondolkodással, együttérzéssel, az-

az közösen kell feldolgozni. Ez nem egyoldalú kioktatást, hanem együttes ön-vizsgálatot jelent. Sommás ítéletek helyett inkább kérdezzünk rá élményeire, hagyjuk, hogy elmondja, hogyan élt meg bizonyos dolgokat akkor, és hogyan gondolt ezekre most, illetve mit gondol a jövőjéről. Szeretettünknek valódinak és általa is érezhetőnek kell lennie. Csak akkor hiszi el, hogy vannak igazi kapcsolatok, ha tapasztalja, hogy mindenén át megmaradnak.

Aki egyszer megégett...

A kilépés, kiközösítés, az intenzív hitélet megszakadása után mindig kisebb-nagyobb szellemi vákuum marad, amelyet valami más, igazabb, jobb, egészségesebb szellemiségnek kell betöltenie. E nélkül az ember hajlamos keserűen megtagadni különben jó értékeket és célokat is, kerül mindent, ami vallással kapcsolatos, és nem

tud önmaga számára is elfogadható, egészséges módon viszonyulni a világhoz, az életéhez és Istenéhez.

Van, aki szerint az ember gyógyíthatatlanul vallásos lény, de lelki egészségéhez mindenesetre hozzátartozik a vallás. Mások szerint viszont egy „istenalakú lyuk” van bennünk, amelyet csak maga Isten tud teljesen és kielégítően betölteni, az ital, a drog, a szex, a család, a hivatás vagy a vallásosság nem. Ezzel együtt meg kell érteni, hogy aki egyszer már „megjárta” valahol, az nyilván nehezen fog újra útnak indulni. Ezen a ponton őszinte együttérzéssel és alázattal csak bátoríthatjuk az Olvasót, hogy ha ő maga vagy szerettei közül valaki csalódott is egy bizonyos vallás emberi képviselőiben, ne feledje: Isten más, és vannak emberek is, akik mások.

Szalai András

Szektás dolgozat a „szekták titkos tantervéről”

A fülszövegeken a kiadók „neves” recenzensekre hivatkozva azzal ajánlják a Frankfurt am Main-i evangélikus Vallási és Világnézeti Kérdések Központja pedagógus vezetőjének, Kurt-Helmuth Eimuthnak a művét (A szektások gyermekei, Herder – Ecclesia – Kairosz, 1999.), hogy az a „szektajelenség szakszerű analizisét” és a „szekták titkos tantervének”, a vallásszabadság leple alatt elkövetett pszichikai erőszaknak a leleplezését kínálja. A Kairosz és az Ecclesia úgy érezte, hogy biztonsággal társulhat harmadiknak a Herderhez, s nem tartotta szükségesnek, hogy szaklektorhoz forduljon, pedig nagyon jól tette volna a felelős kiadó (1), különösképpen ilyen kényes téma esetében.

A kiadók jogosan gondolhatták azt, hogy azok a károk, melyeket a könyvben tárgyalt nyolc, hazánkban is (elégé különböző létszámú és intenzitással) jelenlévő „szekta” – Krisnátudatú Hívók Közössége, a Család, a Szciantológiai Egyház, San Myung Moon tiszteletes Egyesítő Egyháza, a Jehova tanúi, a neokarizmatikus mozgalom, a Sant Thakar Singh és az Egyetemes Élet és a

szciantológia – Németországban okozott, hazánkban is tényleges vagy potenciális veszélyt jelentenek. Arra már nem figyeltek eléggé, hogy a szerző (és szervezete) megközelítése nem tudományos, hanem a szekták elleni harcra létrehozott szervezetek sajátos elfogultságaival és előítéleteivel jellemezhető.

Eimuth is beleesik abba az általános hibába, hogy a „szekták” közvetlen tanul-